

Nr 85.

Av herrar **Nordenson** och **Sylwan**, *angående vissa ändringar i gällande skatteförfattningar och stämpelförordning.*

Under den senaste tiden har frågan om företagsamhetens fortsatta utveckling i vårt land varit föremål för åtskillig diskussion. Det har därvid framhållits, att den ekonomiska och industriella utvecklingen här i landet företer tydliga tecken på stagnation. Av de många olika faktorer, som påverka företagsamheten, kommer i det följande en att något närmare beröras, nämligen beskattningen. Av särskild betydelse är, hur denna inverkar på vad som kan betecknas som nyskapande företagsamhet, d. v. s. sådan som går ut upptagandet av förut icke bedrivna tillverkningar och rörelser.

De viktigaste förutsättningarna för nyskapande företagsamhet äro: erforderligt kapital, tekniskt och ekonomiskt lämpliga metoder samt sakkunnig ledning. Vad särskilt kapitalfrågan beträffar, är att märka, dels att kapitalinvestering i nyskapande företag är väsentligt mera riskfylld än i andra fall, dels att nya företag på teknikens nuvarande ståndpunkt i regel äro särskilt kapitalkrävande. Kapitalanskaffningen får därför en dominerande betydelse för tillkomsten av nya företag.

Tillgången på sådant riskvilligt kapital, som erfordras för nyskapande företagsamhet, är emellertid tyvärr nu för tiden ytterligt begränsad. Detta förhållande kan också uttryckas så, att kravet på säkra placeringar årligen ökas i en oroväckande grad. Hela försäkringsväsendet, statligt och enskilt, fonder och stiftelser av allehanda slag samt i stor utsträckning även enskilda sparare begära botten säkerheter för sina placeringar. Denna tendens skall belysas med några siffror. Allmänhetens insättningar i affärsbanker, sparbanker samt postsparbanken uppgingo nedan angivna år till följande belopp:

År 1900	1,100 milj. kronor
» 1910	2,100 » »
» 1920	7,200 » »
» 1930	6,900 » »
» 1936	7,700 » »

Stegringen av livförsäkringsbolagens fonder är relativt sett än kraftigare än ifråga om bankinsättningarna. Sammanlagda beloppet av nämnda fonder utgjorde nämligen:

År 1900	145 milj. kronor
» 1910	314 » »
» 1920	724 » »
» 1930	1,500 » »
» 1936	2,200 » »

De nu återgivna siffrorna böra jämföras med beloppet av gjorda aktieemissioner. Det svenska näringslivet, särskilt industrien, arbetar ju i utomordentligt hög grad i aktiebolagsform. Under nedan angivna tidsperioder har i genomsnitt per år det nyemitterade aktiekapitalet utgjort:¹⁾

Åren 1911—1913	128	milj. kronor
» 1926—1928	148	» »
» 1935—1937	100	» »

Omräknade efter grosshandelsindex motsvara dessa belopp 128, 106 resp. 82 milj. kronor.

Dessa siffror visa ej blott en stagnation utan rent av en minskad investering av aktiekapital. I procent av nationalinkomsten innebära siffrorna en sänkning av det i aktier investerade kapitalet från cirka 4 till föga mer än 1 procent. Det kan svårigen förnekas, att detta pekar på en minskad betydelse av nyetablerade företag i aktiebolagsform. Denna utveckling är desto betänkligare som svensk industri mer än många andra, med oss jämförliga länders är baserad på tillverkningar, vilkas utarbetande och exploaterande varit synnerligen riskbetonade. En stagnation i den risktagande och spekulativa investeringsverksamheten måste därför särskilt hårt drabba svenskt näringsliv.

Tidigare kunde erforderligt kapital för näringslivets utveckling erhållas genom hänvändelse till bankerna. Vår nuvarande banklagstiftning förbjuder emellertid i regel bankerna att förvärva aktier och även att belåna sådana papper. Moderna emissionsbolag, som kunna förmedla kapitalflödet från enskilda sparare till företagaren, saknas i vårt land. Anskaffandet av kapital för nyskapande företagsamhet genom direkt hänvändelse till enskilda sparare förekommer nästan aldrig. Denna utväg har avsevärt försvårats därigenom, att den enskildes intresse för en riskfylld investering väsentligt reducerats på grund av den höga, starkt progressiva beskattningen av enskildas inkomster. Den vinst eller inkomst, som blir över för den enskilde sedan skatten betalats, står icke i rimlig proportion till den risk, som ofrånkomligt är förbunden med investeringen. Detta gäller för övrigt icke blott där kapitalet tillhandahålles av enskilda personer med kapital utan även där detta härrör från aktiebolag, ty bakom detta stå ju alltid enskilda personer, vilkas inkomster från bolaget bli progressivt beskattade. Vad slutligen angår industriföretagens villighet att själva satsa kapital för nyskapande företagsamhet, visar erfarenheten att de ofta finna det tryggare att investera kapital för rationalisering och utbyggnad av sin redan bestående verksamhet.

På beskattningens område synas vissa åtgärder kunna och böra vidtagas i syfte att stimulera intresset för ökad företagsamhet. En närmare utredning härutinnan bör sålunda verkställas.

Sålunda bör närmare undersökas, i vad mån det är möjligt att lindra

¹⁾ Härvid bortses från sådana formella transaktioner som bolagsfusioner, ombildningar och dylikt.

beskattningen av riskvilligt kapital. Den nuvarande hårda beskattningen av sådant kapital är i första hand ägnad att minska lusten för investering av kapital av detta slag, men därmed minskas också automatiskt placeringsmöjligheterna för det kapital, som söker en mindre riskfylld placering.

Dubbelbeskattningen av aktieinkomst ger till resultat en total beskattning av sådan inkomst, som är tyngre än beskattningen av andra inkomstslag. Då det i landets intresse är av vikt att industrien uppmuntras och som följd därav även den organisationsform, aktiebolaget, i vilken industrien arbetar, är denna merbeskattning av aktieinkomsterna principiellt oriktig. Även om ett upphävande av merbeskattningen av statsfinansiella skäl icke är möjlig, bör man åtminstone söka åstadkomma en lindring av densamma. Härvid bör exempelvis övervägas en sådan ändring av gällande bestämmelser, att den del av utdelad aktiebolagsvinst, som motsvarar skälig ränta å aktiekapitalet, eller ock utdelningen å sådana preferensaktier i bolaget, vilkas avkastning ej överstiger en viss procentsats, undantages från beskattning hos bolaget.

En beskattning, som i vissa fall särskilt hårt drabbar det riskvilliga kapitalet, är förmögenhetsbeskattningen och särskilt den, som belöper å den i inkomst- och förmögenhetsskatten ingående andelen av förmögenheten. Visserligen har denna andel numera sänkts från $\frac{1}{60}$ till $\frac{1}{100}$, men denna sänkning måste anses motiverad redan av det ändrade ränteläget på kapitalmarknaden. Vid särskilt riskfyllda investeringar, exempelvis exploaterandet av uppfinningar och dylikt, kan ofta lång tid förgå innan ett investerat kapital ger avkastning, om det ens någonsin gör det. Rent formellt kan emellertid ett exploateringsbolags aktier under tiden åsättas ett visst värde och upptagas till beskattning, en beskattning, som måste anses oskälig och som i vissa fall, exempelvis för en uppfinnare, som erhållit likvid för sitt arbete i aktier, blir rent orimlig. Det synes därför skäligt att dylika aktier ej upptagas till något förmögenhetsvärde i den skattskyldiges deklaration förrän de ge utdelning eller bolagets rörelse uppvisar sådan vinst, att aktierna på denna grund kunna åsättas ett någorlunda säkert värde.

En annan bestämmelse, som är ägnad att avhålla från investering av riskbärande kapital, är föreskriften att rörelsevinst vid taxeringen ej får reduceras med förlust i samma rörelse under ett föregående år. Detta drabbar särskilt hårt sådana företag, vilkas resultat under olika år är synnerligen varierande. I statens och kommunernas finanspolitik anses riktigt att låta en balansering av inkomster och utgifter ske mellan de olika åren i en något längre period. En motsvarande princip borde gälla i beskattningshänseende, så att från vinsten ett år finge göras avdrag för förluster under ett visst antal tidigare år.

Enligt gällande bestämmelser får en vid försäljning av värdepapper uppkommen vinst ej reduceras med tidigare års förluster å liknande affärer. I det stora flertalet fall torde på lång sikt ingen nettovinst uppkomma av dylika affärer utan vinster och förluster i regel taga ut varandra. De nuvarande bestämmelserna om beskattning av realisationsvinst äro emellertid

icke blott stötande för rättskänslan utan kunna även verka hämmande på investeringsverksamheten. En person, som placerat riskvilligt kapital i ett företag under sådana förhållanden, att hans placering medför vinst, blir nämligen obenägen att före den i lagen föreskrivna femårsperiodens utgång taga ut och flytta det i företaget investerade kapitalet till annat företag, som är i behov därav. Den ifrågavarande femårstiden bör därför avsevärt förkortas eller också bör skatteplikten göras beroende av om spekulationsavsikt kan anses ha förelegat vid tidpunkten för inköpet. Behålles den nu gällande femårstiden, bör kvittning mellan vinster och förluster, som uppkommit under denna tid, medgivas.

Slutligen erinras, att emissionsstämpeln för aktier är nära dubbelt så hög som för obligationer. Anser man att tillkomsten av nya aktiebolag bör uppmuntras, finnes givetvis ingen anledning att i berörda hänseende behandla aktier strängare än obligationer. Stämpeln å aktieemissioner bör därför nedsättas till den för obligationer gällande.

Under återopande av vad sålunda anförts tillåta vi oss hemställa,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla dels om utredning rörande sådana i det föregående exemplifierade ändringar i gällande skatteförfattningar och stämpelförordning, som kunna anses ägnade att stimulera till ökad nyskapande företagsamhet inom näringslivet, dels ock om framläggande för riksdagen av de förslag, vartill utredningen kan föranleda.

Stockholm den 21 januari 1939.

Harald Nordenson.

Eilif Sylwan.
